

OBSAH

ÚVODEM	11
I. VÝCHOVA V NAŠÍ REPUBLICE	14
1,1 Význam výchovné péče	14
1,2 Základní pedagogické pojmy	16
1,3 Z historie výchovy	17
1,4 Přestavba výchovy budoucí dělnické generace	19
1,5 Učňovský zákon	21
1,6 Další rozvoj výchovy a vzdělání v Československu	21
1,7 Základní devítiletá škola	22
1,8 Školy druhého cyklu (střední školy)	24
1,81 Pojetí obsahu škol II. cyklu	24
1,82 Zařízení pro výchovu učňů	26
1,83 Střední školy pro pracující	27
1,84 Střední všeobecně vzdělávací školy	28
1,85 Odborné a střední odborné školy	29
1,9 Otázky a praktické úkoly	32
2. CÍL A OBSAH VÝCHOVY UČŇŮ	33
2,1 Cíl výchovy učňů	33
2,11 Stanovení cíle	33
2,12 Co je cílem výchovy	33
2,2 Obsah výchovy učňů	34
2,21 Obsah a jeho změny	34
2,22 Učební obor	34
2,23 Dělnická povolání	34
2,24 Seznam učebních oborů	34
2,3 Učební podklady	35
2,31 Charakteristika učebního oboru	35
2,32 Tarifní kvalifikační charakteristika povolání	35
2,33 Učební plán	36
2,34 Rozvržení školního roku	36
2,35 Učební osnovy	37

2,4	Učivo osnov	38
2,41	Základní odborné učivo	38
2,42	Téma — operace	38
2,5	Uspořádání učiva v osnovách	39
2,51	Co je uspořádání učiva	39
2,52	Druhy uspořádání	39
2,53	Předmětný systém	40
2,54	Operační systém	40
2,55	Operačně souborný systém	41
2,6	Učebnice a příručky	43
2,61	Učebnice	43
2,62	Příručky	43
2,7	Otázky a praktické úkoly	43

3. CO JE TŘEBA VĚDĚT O OSOBNOSTI UČNĚ 45

3,1	Význam znalosti psychologie pro instruktora	45
3,2	Nervová soustava	46
3,21	Mozek	46
3,22	Reflexy	48
3,23	Podráždění a útlum	48
3,24	Iradiace a koncentrace, dynamický stereotyp	48
3,25	Signální soustavy	49
3,3	Základní duševní procesy	49
3,31	Počítky, vjemy, pozornost	50
3,32	Paměť, obrazotvornost, myšlení, řeč	50
3,33	City, nálady, afekty	51
3,34	Vůle	52
3,4	Tělesné a duševní zvláštnosti učňů	53
3,41	Stupně v rozvoji dorůstajícího člověka	53
3,42	Věk učně	54
3,43	Tělesné zvláštnosti učně a podmínky příznivého rozvoje	56
3,44	Psychické zvláštnosti učně a podmínky příznivého rozvoje	59
3,5	Osobnost učně	60
3,51	Co je osobnost učně	61
3,52	Činitelé ovlivňující vývoj osobnosti	61
3,53	Rysy osobnosti učně	61
3,54	Psychologická charakteristika učně	64
3,6	Otázky a praktické úkoly	65

4. ODBORNÝ VÝCVIK UČŇŮ NA INDIVIDUÁLNÍCH PRACOVÍŠTÍCH V PROVOZU

		67
4,1	Vyučovací proces v odborném výcviku	68
4,11	Vyučovací proces a pochod poznávací	68
4,12	Podmínky pro úspěšné osvojování dovedností	71
4,13	Didaktické zásady v odborném výcviku	73
4,131	Uvědomělost a aktivita	73
4,132	Názornost	74
4,133	Spojení teorie s praxí	74
4,134	Soustavnost	75
4,135	Trvalost	76
4,136	Přiměřenost	76
4,137	Význam uplatňování didaktických zásad	76
4,14	Otázky a praktické úkoly	77
4,2	Metody individuálního výcviku	78
4,21	Význam metod	78
4,22	Jaké metody známe?	79
4,23	Předvádění práce a výrobní práce konaná učněm	80
4,24	Výklad a rozhovor instruktora, prověřování a hodnocení učňovy práce	83
4,25	Pozorování, exkurze a studium technické literatury	88
4,26	Vyučovací pomůcky	90
4,27	Volba metod a prostředků	90
4,28	Otázky a praktické úkoly	91
4,3	Organizační formy odborného výcviku	92
4,31	Základní organizační jednotka	92
4,32	Individuální výcvik jako jedna z forem organizace výcviku	93
4,321	Důvody vedoucí k organizování výcviku individuální formou	93
4,322	Co je individuální výcvik	94
4,323	Odvozené organizační formy	95
4,324	Podmínky provádění individuálního výcviku	96
4,325	K dějinám individuálního výcviku	96
4,33	Základní vyučovací jednotka v individuálním výcviku	97
4,34	Struktura učebního dne	98
4,35	Organizace učebního dne	101
4,36	Otázky a praktické úkoly	102
4,4	Výchova v individuálním výcviku	102

4,41	Význam výchovného působení instruktora	102
4,42	Co je mravnost?	103
4,43	Co je mravní výchova učňů?	103
4,431	Výchova k socialistickému vlastenectví	105
4,432	Výchova k mezinárodní solidaritě s pracujícím lidem celého světa	105
4,433	Vědecká ateistická soustava	106
4,434	Výchova k socialistické humanitě	106
4,435	Výchova ke kolektivnosti	107
4,436	Výchova k poměru k práci	108
4,437	Výchova k uvědomělé kázní, jakož i k dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce	110
4,44	Zásady mravní výchovy	111
4,45	Metody mravní výchovy	113
4,46	Estetická výchova v individuálním výcviku	115
4,47	Tělesná výchova v individuálním výcviku	117
4,48	Otázky a praktické úkoly	120
4,5	Plánování a evidence individuálního výcviku	120
4,51	Význam a způsoby plánování	120
4,52	Podmínky plánování individuálního výcviku	122
4,53	Dlouhodobé plánování a evidence výcviku	122
4,54	Příprava instruktora na učební den	123
4,55	Jak se připravovat	125
4,56	Otázky a praktické úkoly	126

5. ORGANIZAČNÍ PODMÍNKY INDIVIDUÁLNÍHO VÝCVIKU 128

5,1	Zařízení pro výchovu učňů	128
5,2	Odpovědnost za výchovu učňů v individuálním výcviku	130
5,3	Řízení výchovy učňů	131
5,4	Finanční a hmotné zabezpečení učňů	132
5,5	Nemocenské pojištění a důchodové zabezpečení učňů	136
5,6	Otázky a praktické úkoly	137

6. OSOBNOST INSTRUKTORA UČŇŮ 138

6,1	Význam instruktora ve výchově učňů	138
6,2	Rozsah činnosti instruktora	139
6,21	Kdo je instruktor a jakým způsobem je pověřován	139
6,22	Hlavní povinnosti instruktora	140
6,23	Právní normy vztahující se na instruktora	141

6,24 Povinnosti závodu vůči instruktorovi	142
6,25 Odměňování instruktora	142
6,3 Kvalifikační požadavky	143
6,31 Politické požadavky	143
6,32 Odborná kvalifikace	143
6,33 Pedagogické předpoklady	146
6,34 Další zvyšování úrovně	146
6,4 Osobní příklad instruktora	147
6,5 Otázky a praktické úkoly	148

PŘÍLOHY 149

I. Ústava Československé socialistické republiky (výťah)	151
II. Zákon o soustavě výchovy a vzdělávání (výťah)	153
III. Organizace československého školství (tabulka)	155
IV. Učňovský zákon (výťah)	156
V. Učební osnovy pracovního vyučování na ZDS	160
VIa. Učební plán střední školy pro pracující	162
VIb. Učební plán souvislého pětiletého studia na odborném učilišti a střední škole pro pracující (ukázka)	163
VII. Seznam učebních oborů (výťah)	164
VIII. Charakteristika učebního oboru (ukázka)	166
IX. Učební plán učebního oboru (ukázka)	169
X. Vzorové rozdělení cyklického vyučování	171
XI. Učební osnovy pro odborný výcvik (ukázka)	172
XII. Zkušební řád pro odborná učiliště, učňovské školy a učňovská střediska (výťah)	174
XIII. Vyhláška MŠK o závěrečných učňovských zkouškách	178
XIV. Zákon o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci (výťah)	180
XV. Řád pro učně učňovských středisek (výťah)	182
XVI. Předačovací plán (ukázka)	185
XVII. Písemná příprava instruktora na učební den (ukázka)	186
XVIII. Seznam předpisů, kterými je upravena výchova učňů	187

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 188

REJSTŘÍK 190